

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
ОКТАБЬРЬ
27
ЧЕТВЕРГ
№ 253 (4737)

Өртээ 20 коп.

Литератураның болгаш уран чүүлдүң ажылдакчылары! Совет кижиниң маадырлыгы херектериниң магалыгы чаагайын болгаш чаражын боттарыңарныкы чогаалдарыңарга чырыткыландыр көргүзүңер! Чогаалдарыңарныкы бедик идеяли болгаш уран-чечен мергежил дээш демисежиңер! Улустуң амыдыралы-биле амгы үе-биле литератураның болгаш уран чүүлдүң сырый, чарылбас харыл-Заалыгы болуру дээш демисежиңер!

(Октябрьнун социалистик Улуг революциянын 43 чыл оюнга СЭКП ТК-нын Кыйгырларындан).

Коммунисттик келир үениң кижизин кижизидер РСФСР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ҮШНҮ СЕССИЯСЫНДА

Октябрьнун 25-те Москвада Кремльдин Улуг ордунга РСФСР-ниң Дээди Советиниң бешки чымыжының үшкү сессиясы бодунуң ажылы эгелээн.

Сессияга хей сангы залчылары чаап келдирген. Олар республиканың яны-бүрү булуңнарындан четкилеп келген. Оларныкы дыка хей наймысала бир-ле дугаар келген, РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиясында бир-ле дугаар олуржуп турарлар. Оларның аразында районнарның культура калдистериниң, көдөш клубтарының, библиотекаларының эр-терекчилери база бар.

Эштер А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатова, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, Н. А. Мухитдинов, Д. С. Полянский, М. А. Сулов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушев, Н. М. Швернин, П. Н. Пospelov, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң кижигурун К. Е. Воронин, РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң кижигурун, РСФСР Федерациясының казаның кижигурун эртенгиңиз 10 шахта чаап жолаарына олуттарын ээлеп-кенер. Залга динимтиг адыш часкашкынары диниреп үгөн.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң даргазы депутат В. И. Прохоров сессияны ачыткан. Уңген депутаттарының орнунга үш сонгуда округтарында солгуттурган чаа депутаттарының бүрү эргелерин хынап көргөниң түнөөдөрү дугайында илеткек кадыры-биле мандат комиссиясының даргазы депутат А. С. Трофимовна сөстү ол берген. Чаа солгуттурган депутаттарың бүрүн эргелерин Дээди Совет бадмылаан.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиясы дараазында айтыргыларын чуулаалары-биле бадмылаан.

1. РСФСР-ниң көдөш човунуң культура хандырылганының байдалының болгаш ону улам экиндер талазы-биле хемчеглерин дугайы.

2. РСФСР-ниң бойдус камгалалының дугайы.

3. Ажылчы чоннар депутаттарының край, область, округ, район, хоорай, көдөш болгаш суур Советтериниң депутаттың дедир кыйгыртырынын чурумунуң дугайында хоойлу төлөвилери.

4. РСФСР-ниң суд тургузуунуң дугайында хоойлу төлөвилери болгаш РСФСР-ниң кеземче база кеземче-чорудуга хоойлуларының төлөвилери.

5. РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарыктарын бадмылаары.

Чуулаалар айтыргыларын бадмылааның сонда сессия бирги айтыргыны чуулаалары көрүнүчө шилчээ. РСФСР-ниң көдөш човунуң культура хандырылганының байдалының болгаш ону улам экиндер хемчеглерин дугайында илеткели РСФСР-ниң культура министри депутат А. И. Попов кылган.

Коммунисттик тургузушкунуң амгы чаазында төөгү талазы-биле ий-өң чутуга согулаалары—коммунисттик материал-техниктиг суур тургузарын болгаш чаа кижини хевирлеп кижизидерин бистин партиязы шиптирлеп турар деп илеткели чуулаалар. Ол ийи согула тудуш холбаалы. Коммунисттик ниятиледдиң кижизидерин материал-техниктиг сууру тургузарының чорудулазында хоорук кылдыр тургузар черде аргажык. Социалисттик бүдүрүкчү күштерин чаа, күчүлүг көдүрүшкүнү дээш, материалдык болгаш угаан-бодол талазының чаагай чүүлдериниң байлакшылы дээш демиселге кижиниң медерели өскерлип турар. Мыңаз-даа ол өскерлишкин ала-чагаар, автоматчы байдал-биле болунар деп кордал салып болбас бис. Кижилерин угаан-бодол болгаш чуректеринге, оларның амыралының бүгү бүдүжүгө салдар чедирип турар идеология талазы-биле улуг кижизидилгелин ажалы херек.

Коммунисттик тургузушкунуң улуг согулааларын чедикшииниң биле боттандыры болза ажылчы чоннарның медерелин улам бедирлерин денелле-биле шуут холбаалы болуп турар дээрзин илеткели демделгел. «Амгы үениң байдалында партиязы пропагандалың согулааларының дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалында идеология ажалга чаа негелдерин салган. ТК ол доктаалыга культура-чырыдышкын ажылының улам-на өтүп турар ролюн

база айткан, мыңаарга ол ажыл партиязы болгаш Совет чазактын идеология талазы-биле ажылының өң чутуга черлериниң бирөөни болуп турар.

Ажылчы чоннарның культура талазы-биле бүгү талазы өзүлдезинге Россия Федерациясында бүгү таарымчалыг аргаалар бар деп министр айткан. Россия Федерациясының көдөш черлеринде амгы үеде 66 муң клубтар, 52 муң библиотекалар, 50 муң ажыг турум кинолар, 10,5 миллион радио хүлөө алыкчылары болгаш топкалары ажылдап турар. Солунар, сеткүүдөр, номнар көдөшге калбаа-биле тарап непертер турар. Бот-тывынгар уран чүүл талазы-биле миллион-миллион кижилерни каттыштырган муң-муң бөлүгүмнөр ажылдап турар.

Идеология ажалың нияти көдүрүшкүнү болуп турары-биле холбаштыр көдөш культура-чырыдышкын ажылың чамдык экиндештир демделгел, амыралдык непер турарында, коммунисттик тургузушкунуң согулааларында көдөш культура албан черлериниң ажыл-чорудулазының калбарышынын болгаш утка-шынары ам-даа дыка жохулап турар дээрзин илеткели айткан.

Партиянык болгаш курунениң политикаын хүн бүрүзүңде база ханымы-биле тайылырлар, массаның медерели болгаш күш-ажылчы иденкейин улам бедир, культураныктиг денелди улам бедир, көдөш ажыл-агый эртериниң болгаш техниказының өң чаа чедикшииниң шиптедип алыр, социалисттик көдөш ажыл-агыйның муңракчы кижилериниң чедикшииниң калбаа-биле непертер талазы-биле колхозчуларга болгаш совхозтар амыралыңа боттут дууламчыны көргүзери көдөш культура-чырыдышкынның ажылдык бирги чертеин согулаалары ол болуп деп илеткели чуулаалар.

Ажылчы чоннарны коммунисттик ботта кижизидер талазы-биле партиянык шипчи дууламчалары—Россия Федерациясының культуранык амыралыңарының хей муң кижилер армиясы—бистин улустуң культураны улам ийи көдүрүп дээш, бистин чуртка коммунисттик тилдегел дээш демиселге бүгү күштерин харамнамай бээр дээрзин бодунуң бүүрелерин А. И. Попов илеткелиңиз түнөөдөрү илергейлээр.

Илетке сонда сессияга санал берикшиинери эгелээр.

Мында улуг болгаш чутуга айтыргы тургускан-дыр. Бистин өң шиптирлеп ужурап согулаалары—коммунисттик ниятиледдиң кижизидериниң болуп турар. Н. С. Хрушев СЭКП-ниң XXI съездинде өңчү уткаын кайгыткыны-биле илереткен болгай. Оң чуулаалары болза: «Совет кижилерге коммунисттик аажы-чаңны көргүдөр херек. Оң үндөзиниң болза коммунисттик бердинишкин болгаш оң дайымыларын өптөш чок көрүп, хей-ниятиңи хүлөөлгезин медереп билери, ниятиледдиң чаагай чоруу дээш күш-ажылга иденкейли киржири, кижилериниң нияти чурталганының кол-кол дүрүмнениң эки-тура-биле сагымы, бот-боттарының аразында аш-хуунуң дууламчыны, ак-сеткилдиг болгаш шычы болуп, хей-ниятиңиң корум-чурумун үрөөрлерин буруу шавары болуп.

Культура-чырыдышкын албан черлери бо улуг-чаагай херекке хүндүлүг ролду ойнаар хүлөөлгелер. Депутаттарың саналдары—чаа кижидең, чаа амырал дээш, долу тура-сорукуту күш-ажыл дээш, кижиниң өң-не каас-чараш чоруу-биле долдунган амырал дээш Коммунисттик партиянык удурулазы-биле бистин улугурустуң чорудуп турар демиселниң дугайында чуула болуп турган.

Көдөш черлерде чаа чүүлдер көстүп кээп турар. Оң амыралы болза хоорайныкы чокчулап олурар. Павлово—Посад сонгуда округунуң депутаты А. С. Памратов анаа бадмылап кылдыр чутуга Москва областын суурларында 1400 ажыг клуб албан черлери бар деп меделгел. А 1914 чылда хааның Россиянык девискээринге шак ыңдыг чүгө 237

албан черлери турган деп ол немей чуулаалар. Кино, радио, ном—көдөшнүң ажыл-шипчилериниң чарылбас эдеринчилери апарган. Театрга, чуртулгага, музыкага кижилериниң сонуургалы кажангызындан-даа артык угадып турар. Ол негелдериниң культураның 82 университеттери долузу-биле хандырып турар. Оларның 22-зи көдөш черлерде тургустунган. Соуургалдык кижилериниң 80 ажыг киностудиялары, чуртулга уран чүүлүнүң элөөн каш студиялары, улусчу 4 театрлар тургустунган. Наймысаладык өң улуг театрларының коллективтери колхозчуларның мурунуга боттарының мергежилни көргүзүп санапканнар.

Владимир областың «Большевик» колхозунуң даргазы, Социалисттик Күш-ажылдык Маадры А. В. Горшков биске хоорай биле көдөш аразында ылгадың чидип турарының дугайын чансар үезинде чуулаалар. Ам Владимириниң суурун көдөшкө, кижиниң сагыш-сеткили өдүрүп-дүр деп ол чуулаалар. Эрги суурлар чидип бар чоруу болгаш эки планнаттыгын, тергени эки тудуларың колхозчу суурлар тыптык кээп турар апарган. Бистин колхозчу-даа чиккек ак көрөлөшөр. Бистер чүгө бо чылдын бестин социал-культура херекелдеринге чартык миллион хире рубльди чарыктаан бис! Бистин планымыс кончут улуг—бистер улуг школа-интернаты, амырал хандырылганының комбинаты болгаш культураның өскө-даа албан черлери тудуп алыр деп турар бис. Владимириниң колхозтарыңа ол хире улуг культура тургузушкуну кажан-даа болуп турбаан!

Депутат чогаалчы Б. Полевойнуң көргүскен барымдалары көдөшнүң культуранык амыралының чектелдишкин улам долазы-биле илеретип турар. Пенза областың Киров атыг колхозунда культура ордуу калдыр-даа район төвүн аян-шипчи кийр каастап болуп. Анаа неместир ул колхозтун бригадаларында 9 көдөш клубтар, 35 муң томнарлыг 12 библиотекалар, нияти ырынын ийи улуг коллективтери, доктаамал амыралдык бот-тывынгар театр база бар. Ол театр чыл дүргүзүндө 35 шилерин көргүскен. Мырнай тоотка чаа ол театр А. Софроничев «Чем быжырчычым» деп шиле-биле Пензаның чурттакчылары таныштырган.

Ол-ла планың база бир чижээ бо-дур. Тывага өзүлүг культура революциясы болганы депутат А. В. Андринов чуулаалар. Каш-ла чылдарың мурунда часкашкыргай өглерин турган черлеринде ам культура албан черлерин болгаш амырал хандырылга бүдүрүлгелерин, чаагайлыгы тугтуган колхозчу суурлар чаптылдыр тургустунган. Тыва улус 1930 чылга чедир тускай жүк-бижик чок чорсаан. Ам олар бижик билбес чорукту узуу-каан, боттарының литературазын тургускан болгаш уран чүүлдүң бүгү-ле хевирлерин чедикшииниң хажууду, боттарының ортуздун мергежилди өртөмдөннери, чогаалчылары, чуркчулары, артистерини, композиторларын дештиккен. Хүн бүрүнүң сагыш салышыкы болгаш дууламчы дээш Коммунисттик партияга, Совет чазакка, акылдууларың улуг орус улуска өөрүп четтиришкини депутат саналыңа тыва улустуң мурундан илереткен.

Көдөшнүң культуранык хандырылганының дугайын чуулаалар турган, уран чүүлүн амыралдыкчыларын макс-тавас артавыс чок. Олар көдөш чуртакчыларын негелде-херекелдеринге улам улуг сагыш салып турар апарганнар. Республиканың театрлары чүгө артык чылдын бестин көдөш черлерге 23 муң шилерин көргүскен болгаш оларны өзөш өскө колхозчулар, СС-тер болгаш совхозтар амыралдыкчылары көргөн. Мыңаз-даа РСФСР-ниң улустуң артаган, депутат Е. М. Шатровның мыңа деп ылап шын чуулаалары-биле черле чопшөрөшөргө артавыс чок: «Көдөш човунуң уран чүүл талазы-биле хандырылганының байдалы көрүнүчүлериң-даа, театр хей-ниятиңиз-даа ам-даа долузу-биле хандырып турар». Көдөшнүң культуранык амыралы ам-даа улам чайырыңачаа тода болгаш ханы утка-шынарың болу-дарыңча уран чүүлүн амыралдыкчылары ол кыйгырган.

Көдөш уран чүүлүн амыралдыкчыларының культуранык шефствениң экиндериниң эргекчү чутугаының дугайын чуулаалар депутаттар чок.

Шынап-ла, бир өвөс уран чүүлүн амыралдыкчы бүрүзү көдөшнүң бот-тывынгар уран чүүл коллективинге дуулап эгелээр болза, көдөш суурларын культуранык дыка хей ажылыг чүүлдерин алыр ийи. Мыңаар болза бисте амгыга чедир-ле чагаарың байдалда турар клубтар чок апар.

Федерациянык политикаын болгаш өртөм билитлер непертериниң ниятиледдиң кижизидер бо талазы-биле дыка улуг дууламчыны берип шыдаар болгаш бээр-даа хүлөөлгелит. Ол ниятиледдиң баштаар чериниң даргазы академик депутат И. И. Артобальский ук ниятиледде ам чартык миллион ажыг кижизидер тугтуган деп меделгел. А оларның чартык кезинден хейи көдөш интеллекцианың төлөөлөкчилери—башкалар, өмчилер, партия болгаш совет амыралдыкчылар, көдөш ажыл-агый бүдүрүлгезиниң тускай өртөмдөгү болгаш чартыкчылар болуп турар. Ол ниятиледдиң кижизидериниң 26 муң ажыг көдөш бөлүктери республикада ажылдап турар. Бо чылдың ады айларының дүргүзүндө республиканың чүгө көдөш черлеринге пропагандистер колдуунда-ла колхозтарга, совхозтарга, септелге-техника станцияларының девискээрлеринге, тодаргайларга дүжүтүң салым-хуузу шиптирлеттинип, мал ажылының продуктулуун бедирди дээш демиселди чоруп турар черлеринге 1855 лекциялары номчазаннар.

Комсомол болза, көдөш культуранык бүгү-ле эгелөөшкениң эгелөөшкени деп депутаттар чытуту-биле адап турарлар. Ам көдөшде ВЛКСМ-ниң дөрт миллион ажыг кижизидери бар болуп турар. Бо аныктар болза, чаа амыралдык, чаа культураның тургузуучуларының бирги одурууларында чоруп турар деп ВЛКСМ ТК-ының бирги секретары депутат С. П. Павлов чуулаалар.

Көдөш черлерде ортук болгаш дээш өртөмдөгү анык кижилериниң саны чыл келген тудум-на көүдөш турар. Мыңаарга уран чүүлдүң ортук болгаш дээш өртөмдөгү черлери боттарының довуу үндүрүчүлериң көдөшкө өзөшчү чорудуп турарлар. Коммунисттик партиянык удурулазы-биле Ленинник комсомол анык салгачыларының коммунисттик кижизидериниң талазы-биле, келер үениң кижилерин кижизидер талазы-биле өң иденкейли ажылы моон сонгаар-даа чорудар деп өң Павлов меделгел.

Көдөш черлерде культуранык хандырылганы өскөдөрүнүн айтырын, бир өвөс көдөш культуранык амыралдыкчыларын кийи-бир хире-черге-биле дуулап шыдаар бүгү-ле организациаларының арнын ол херекчө көрүндүрбөс чүве болза, дүргө шиптирлеп болбас деп депутаттар меделгел турар.

Иваново областың Гаварило-Посад районуң «Нальчаның оруу» колхозунуң даргазы Е. А. Чернышев көдөш культуранык революциянык ном ышкыш ыңдыг чутуга бырамын дугайын ажыл-агыйың, ажыл-херекти билери-биле чутулап турган. Көдөш черге моон садылашыкы чорудуп турар херекел кооперациянык номнарны көдөшнүң херекелли ам-даа барымдалап таратып турар. Көдөш литературамың делегер-рейгидип чарлаары ам-даа кош-как, ажытыг болгаш чутуга номнар элөөн таварылгаларда салып алыкчыларга четпейн турар.

Депутат А. А. Слепухин (Ленинград область) культуранык амыралдыкчыларының күш-ажылының төлөвилериниң дугайында айтыргыны шиптирлеп шыдап турар ВЦСПС-ти болгаш культуранык министерствонун шыгыны шүгүмчүлөөн. Культуранык ордуларының болгаш бажынарының, клубтарың амыралдыкчыларының ажыл төлөвилерин көрдөш залында олуттарың санакан хамарып турар. Ол шын өвөс: улуг клубтар бар, ышкылажык оларда ажыл багай чоруп турар, харын бичи клубтарда культуранык амыралдыкчыларының кылдыр тургустунган

деп ол чуулаалар. Көдөш кино-аппаратурамы-биле четпес хандырып турары-биле холбаштыр шыгыны меделгелди культуранык министерствонун адресинге кылган. Культуранык фондунга хөрөңгилерин өзөш ийикпе азы мырнай үндүрүп бер-бейн турар ыңдыг колхозтарың удуручуларың санал берген чамдык кижилер шүгүмчүлөөн.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң ажылының чутуга талааларының бирөөни болза, санал бергенер чүгө боттарының сонгуда округтарының ажылчы чоннарның чедикшияныриниң дугайын чуулаалар турар өвөс, харын база саналдарын берип турарында болуп, ол саналдарын согулаалар—чутулаалык турар айтыргыларын өң дээр шиптирлеп турар хандырып, көдөш культуранык ажылы өң бедик денелге көдүрүр. Мыңагы көдөш кино театрларының чангыс аай төлөвилерин тургузарының эргекчү чутугаының дугайын бүрүн барымдалык кылдыр чуулаалар турганнар, оларның тудуун тус черниң материалдары-биле болгаш көдөш тудууларың күчү-биле черле чорудуп болуп аргалыт. Документалдык болгаш өртөм-непертерди фильмнерин уран чечен фильмнерге касырлаштыр халас көргүзөр кылдыр тургузар херек деп депутат З. Ф. Слайковский (Валнинград область) санал кийрген.

«Россия Федерациясының культуранык талазы-биле алдарың амыралдыкчы» деп хүндүлүг атты тургузар деп күзөлдө айтып турган. Депутат И. С. Паньин (Сталинград область) көдөш тудуу турар культуранык бажынары болгаш клубтарың өртөм-непертер чутуга материалдар-биле хандырып турарында айтыргыны тургускан. Мыңагы ол айтыргы санитар-техниктиг болгаш электри дериники-

ге, а ол ышкыш өт-херекселге, көжүм херекселдеринге хамааржыр.

«Дүжүт дугайында, тарылга шөлдерин калбартыр, көдөш ажыл-агый бүдүрүлгезиниң өскө-даа айтыргыларының дугайында ийи депутаттар биле чотумчулаалар чуулаалык турган генералче кижегейни көрүндүргөн бис. Оң-биле доразна таныкча бердиге.

— Шериг албанымдан халашкыш совхозту директорлап турар генерал-майор Николай Григорьевич Пономарев мен деп ол бодун биске таныштырды.

Ийи фамилия биске таныш апарган. Чурттуң совхозтарының бирөөниң чорударын дилеп, Николай Сергеевич Хрушевка Н. Г. Пономаревтин чагаалын солуннарга парлаанын сактып келдиге.

Шеригден халашкан ол генерал ам Оренбург областың Тепловск районуң «Рубежинский» совхозун—кур черияг крайның база бир өң улуг күрүңе ажыл-агыйны баштап турар. Республиканың Дээди Советиниң сессиясында ол аалчы болуп олуржуп турар.

— Шаанда шериг чораш, ам тургузуучу күш-ажылда ажылдап турар мензе көдөш культураның өзүлдеши ышкыш ийи айтыргыны аажок улуг ужур-дууламы онза билдинер болуп турар. Бо чорук болза, чегеленишкиниң бүгү-нияти дүжүрериче чүткүлү Совет чазактын талазы-биле политикаын дээр бадмыталы өскө депте! Бистин совхозта дыка хей культураны албан черлери бар. Совхозтун амыралдыкчыларының нияти билин бедиринге бүгү-ле таарымчалык байдалдары тургузар, оларның амыралы бүгү-ле талазы-биле улам содун болгаш

кайгычыктыг болган тургун дээш хей чүүлдерин кылып шыдаар-дыр бис дээрзин депутаттарың чутуалык дынаам бодадым—деп, ол чуулаалар.

Сессия тайбын, мырнай тайбын айтыргыны чуулаалык турар. Кижини гуманизмин багууга, бот-боттарың хүндүлөжүр чорукка кижизидери—кижини бүгү талазы-биле саймыраптай, угаан-бодол талазы-биле байлак бодунуң Төрөөн чуртууну шычы огу кылдыр кижизидери—бистин алыс согулаамы ыңдыг. Ол дугайын Татар АССР-ының Дээди Советиниң Президиумунуң даргазы депутат Н. Ф. Фасев, Белгород областың СЭКП Грайворонск райкомунуң бирги секретары депутат А. Ф. Юров, РСФСР-ниң Харылаз министри депутат А. В. Черников олар база чуулаалар турганнар.

Сессияның ажылының баштайгы хүнү доозулган. Депутаттар ам-даа өзөш өвөс ажылдаар ужурулук. Хүн айтыргында республиканың көдөш човунуң культуранык хандырылганының байдалының болгаш ону экиндер талазы-биле хемчеглерин дугайында айтыргалар аңгыда, РСФСР-де бойду камгалалының дугайында айтыргыны, депутаттарың дедир кыйгыртырынын чурумунуң дугайында хоойлу төлөвилери, РСФСР-ниң кеземче болгаш кеземче-чорудуга хоойлуларының төлөвилерин чуулаалык кеер, РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң чарлыктарын бадмылаар.

А. МЕДВЕДЕВ, А. РОМАНОВ, Н. ЖЕЛЕЗНОВ, Б. ЛУКЬЯНОВ, СЭТА-ның тускай корреспонденттери.

СЭКП Төп Комитединен болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинден

СЭКП ТК-ның кижизидер кандидаты, ССР Эвилелиниң Дээди Советиниң депутаты, Совет Эвилелиниң Маадры, Камгалал министрлиниң оралакчы болгаш ССРЭ-ниң ракета шериглериниң кол командиралыкчы, Совет Эвилелиниң Ческетик Күштериниң сурагалыт шериг амыралдыкчылары болгаш тургузуучуларының бирөөн, Ада-чурттуң Улуг дайынының адырдык маадры—Артиллериянык Кол Маршалы Митрофан Изв-

нович Неделиниң албан-хүлөөлгезин күөсөдип турган үезинде самолёт урелип дүшкениң түнөөдөрү 50 чылдың октябрь 24-те мөчөөн СЭКП Төп Комитеди болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели ханы кажында-биле дынадып тур.

Артиллериянык Кол Маршалы М. И. Неделиниң Москваның Кызыл шөлүңге орунукшудар.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ. ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

Октябрь байырлалыңа белек

Октябрьнун социалистик Улуг революциянык байырлалыңа чедикшииниң, күш-ажылчы белектиг ужуражур дээш кижизидер чүткүлүгү амыралдык турар. Чөөн-Хемчик району «Большевик» колхозтун хойжу Ховалыг Санчысаа кышталдышыкыга үлөөлгел белекпейн турар.

Малчын бодунуң күжү-биле 400 көвүнү кажааны, чаш хураганга ийи кажааларын септеп, шиптирлеп көргөжөн арылап, ханаларын чылап дооскан. Ол ышкыш чадыга херекелер 13 тонна өдетке бөлүп бердиге. Бо чалын өң Санчысаа 120 центнер сиенни кескен, ону шиптуузуң кыштааның чанында экек кажаалап алган.

«Большевик» малчынарында үлөөлгел ажылдап турар ыңдыг муңракчылар хей. Маңаа Моңгун Балчырың эки ажылы база көргү-

зүп болуп. Кыштаанда шушту 5 кажааларын боду бүрүн септеп, шиптирлеп арылап алган, оң кыштаанда ситен кулавыры база арбын.

Ниятиниң малын менди, чылыг болгаш төдүт кыштагалдырың колхозчу малчынарың ол бүгү көргүзүлгери улуг Октябрьнун байырлалына күш-ажылчы белек болуп.

М. МӨГДҮН.

Даг экспедициянык автобазаның коллективни Октябрь мурунуң чарыгына улуг тилдегел чедип алган. Ол коллектив бо чылдың 9 айларының чык көрүңүрү планы 217 ху күөстөк. Планың ажыг күчү-сеткениң ачында транспортчулар күрүңгө 292 муң рубль орулганы берген болгаш 25 тонна кызыл-чаар материалдарын камнаан.

Октябрь мурунуң чарыгына күш-ажылчы чедикшиинери дээш даг экспедициянык автобазаның коллективиниң СЭКП хооркомунуң болгаш хооркуукомунуң база даг экспедициянык шилчир Кызыл туктарың хевээр артырган.

Чурукта: (солгай талзында) чолочы Н. Паличук, механик В. Брагин, чолочылар В. Петухов, С. Бреханов, А. Конышев, В. Солдатов, Н. Давыдов, И. Золотухин олар

Фото В. Лукотуеву.

МАЛ КЫШТАГЛАДЫБЫШКЫНЫНГА БЕЛЕТКЕЛДИ ДУРГЕН ДООЗААЛЫ!

Малды хур чаагай кыштагладыры

дээш

Чөөн-Хемчиктин ажыл-ишчилери 7 чылдын ийги чылында салдырган улуг сорулгаларын чедикшикнин күөсүдир дээш күженишкенин аякка чыгарып турар. Коммунист партиянын болгаш Совет чакытык Тыва областа көргүзүп турар улуг дуураага чыгышында азында сөөлү чылдарда районун көдөө ажыл-агыйына улуг өскерленишкенин болгаш болгаш болуу-даа турар. Колхозтарнын экономикасы база колхозчуларнын орулгазы өспүшүн, чонун материалдык чаагай байдыкы улам бешти турар. Районун экономикасынын үндүсүн — мал ажылы ааа улуг черин ээлеп турар, мындг болса-даа, чер ажалында чууга айтырылган шиптирлеништерде, малга бжык тем-суурун тургузар, мал бакын өстүрөр, оң уксазын өскөндөр, продуктулуун өздүдөрү талазы-биле айтырыгын чедикшикнин шиптирлери берге.

1960—1961 чылдарын кыштаглаашкынында өнн организастык белеткел болза, төөгүлүт 7 чылдын үшкү чылында өт, сүт, дүк болгаш көдөө ажыл-агыйнын өске-даа продуктуларын көөдүдирини шиптирлик куралынын тургузар. Мындыг болса-даа партия райкомунун, райкукумунун база чамдык колхозтарда партия, совет органдарынын четпес ажылынын түнөөсүндө, кыштаглаашкына белеткелдер талазы-биле ажалда, районун колхозтарында, дуржулга станциясында улуг четпестер бар дээрин мишин чугаллаар дерек. Мал ажылында ажалдап турар кижилерге чогуур таарымчалык байдал чедир тургустуу маан, кажаа-хоразны четче септеген, районда дык хой колхозтар мал ченин долу белеткен шыдаваан.

Кыштаглаашкына белеткел ажылынын чоруп турарын чуугааларынын мурнууда. 1960 чылдын эрткен 9 айларында көдөө ажыл-агыйнын, мылангы мал ажылынын талазы-биле түнөөдөрүн чуугаалары чуугаа. Мал бакын өстүрөр талазы-биле чамдык санарын ап көрөли. Октябрь 1-де районда инек малдын баш санын өстүреринин планын 99,6 хуу, хой, өшкүнү — 89 хуу болгаш оон-даа өске. Малдын баш санын өстүрөр талазы-биле «Кызыл тараачын», «Коммунистче орук» колхозтар четпес ажалдап турар.

Районун ажылчы чоннары социалисттик чарыкка сүт талазы-биле хүлээлгенин 91,1 хуу күөсеткен. Ленин, Сталин аттыг, «Большевик», «Коммунистче орук» колхозтар алган хүлээлгелерин күөсеткелден. «Октябрь 30 чылы», «Искра» колхозтар хүлээлгенин күөсүдиринин кырында турар. Ленин аттыг колхозта эш Хурешке, Сталин аттыг колхозта эш Кара-Салга, «Кызыл тараачында» эш Седип-оолга, «Ком-

Эрткен кызын кыштаглаашкынын багай организастаанынын, малды чечер-биле болгаш чылыг кажаалар-биле хандырбаанынын түнөөсүндө элзэн хой колхозтарга, колхозтарга аажок хой мал когарлага таварышкан болгаш малдын өлүмү чейге чедир уламчылаан. Бо чылдын 9 айларынын дургузунда областа ниятизи-биле 105 муң ажыл баш мал өлгөн. Когараан малдын 50 ажыл хуузу Эркин, Би-Хем, Тес-Хем, Бай-Тайга районнарда хамаар-жыр.

1959 чылда Эркин районунд медээ-биле алдыга, сизен белеткелдин планын 134,7 хуу күөсеткен турган. Ол мышка Тес-Хем, Бай-Тайга районнар сизен планын база аажыр күөсеткен турган. Мындыг турбуке бо районнарда кыш ортузу четпелен чыккан-ла сизен төгөн болгаш мал ажылына улуг когарал эгелзээ турган.

Эрткен кыштаглаашкынын аар-берге уржуу турбуке, ам чамдык районнар болгаш тус-тус ажыл-агыйлар оон чогуур түнөө кылайн, кыштаглаашкына белеткелди харысалга чок чорудуп турар.

Октябрь 10-га чедир областа сизен белеткелдин планы чүгө 56,1 хуу, сизес—57,9 хуу күөсеткен. Областа 198 муң га черин саанын балер турган болза чүгө 59 муң га черин сааны бөдүткен. Мылангы Танди, Би-Хем районнарнын колхозтары эч өңөө савап болгач.

Бо чылдын Эркин, Чөөн-Хемчик районнарнын колхозтары сизен белеткелдин талазы-биле эрткен чылдарда мышка баа-ла мурнакчы болуп турганнар. Дерек кырында чүу болганыл дээ, белеткелтинчизен сизен-верин четтарга агаардан немей бжыл, чамдык таварышларда 2—3 балаа көөдүдир турганы илерзэн. Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунда 2641 тонна сизени белеткелден деп санап турган, а дерек

муннамче орукта» эш Кувискаалга баштапкан комсомолчу-аныктар фермалары мурнакчыларын «дуруунга кирип турар. Районда бүтү саанчыларын 76 хуузу комсомолчулар болгаш аныктар. Бар инектен хой сүт саап алган мурнакчы саанчылар база бар. Оларга «Искра-да» 1588 кг сүт сагган Оржак Севиляаны, 1701 кг сүт сагган Оржак Шаммакты, «Коммунистче орукта» 1487 кг сүт сагган эш Хомуш-ку Кувискаалды, 1452 кг сүтү сагган К. Таанын болгаш оон-даа өскелерин хамаарыштырып болур.

Дүк талазы-биле алган хүлээлгенин район октябрь 1-де 101 хуу күөсеткен. «Большевик» колхоз (даргазы эш Куулар, партия организастаанынын секретары эш Седип-оол) дүк садар хүлээлгенин 113 хуу күөсеткен.

Оон-биле кады, чамдык ажыл-агыйлар планын сорулгалары күөсеткен. Мылангы Чадаанага туржулга станциясы (директору эш Доржун) 1960 чылда алган хүлээлгелерин күөсеткен.

Кыштаглаашкына белеткелдер талазы-биле бисте улуг четпестер бар дээрин айтыр дерек. Мылангы мал ченин сизени чүгө 71 хуу, сиздө 63,7 хуу күөсеткен. Чамдык колхозтар мал ченин белеткелдерге багай сизен салган. Чижээ, Ленин аттыг колхозту удуруткучулары эштер: Дудераа, Дакпай олар «мал ченин белеткелди 101 хуу күөсеткел» деп медегелзэн, сөөлүндө хыналдадан илерзени чүгө 10,1 хуу болган. Инчангаш оларга партия талазы-биле шылдык харысалга хүлээлген. Ол мышка «Хорум-Даг» колхозту удуруткучулары сизен белеткелдер планын чүгө 28 хуу күөсеткен, «Лан күөсеттинген» деп медегел турганнар. Күрүне медегелзэн буруулу кижилерге чогуур харысалганы хүлээлген. Бо айтырыгын СЭКП обкомунун бирозунга чуугаалашкан соонда, районда ажыл-агыйлар мал ченин четкелдеринче, савап бөлөрүнче кичээлгенин күөстедирип турар.

Кыштаглаашкына бир чуугаа чүу болза, малды чылыг оран-савап-биле хандырып болур. Район инектин 104 кажааларында 52-ни септөөн, оң иштинден 640 инек кирер 7 чаа кажаалар туттунган. Мызынды 5 чаа кажааларын туткан, хойнун 216 кажааларында 82-ни септөөн, 6500 баш хой кирер 13 чаа кажаалар туттунган. Чаа кажаалар тудар талазы-биле «Октябрь 30 чылы», «Искра», Сталин аттыг колхозтар эки чоруп турар. «Хорум-Даг», «Большевик», Ленин аттыг колхоз-

К. ДИЛГИЖЕН,
СЭКП райкомунун секретары.

Мал кыштагладыбышкыны—көдөө ажыл-агыйда эң чугула хемчег

кырында хемчег көөрге, 250—260 тоннадан ашпас болган азы 10 казыл өвөөлөөн. Бир өвөө херек кырында бар сизенин байдыкы биле-биле, үстүндө үрдүкчө медээл барымдалаап чечерген болза бүтү сизен январь-ла төнөр турган-дыр. Инчангаша чен чогулган малды бергедерин, арпы баксыларын, өлүгчедиктин кым харылаары? Маана буруулу тымар болгаш харысалганы хүлээлген турар ужурул.

Мал кажааларын дудушкунунда болгаш септелгенде улуг четпестер бар. Ам үеде Улуг-Хем районун колхозтарында 11 муң ажыл, Эркинннн 6 муң, Сүт-Халду — 5 муң баш малга кышкы кажаалар чок. Өске районнарда мал кажаалары база чедикшес, мылангы чаш малды кажаалары дык чедикшес. Бар кажааларын септелген дык оокум чорувушан. Мылангы Улуг-Хем, Сүт-Хем, Барын-Хемчик районнарнын колхозтарында хойну, мылмыстыг бода малды тускай колданнарга үер ажыл безин доозулаан.

Мал кыштагладыбышкына белеткелдин мылдыг байдыкын дүрүссенин деп санаваз аргажок. Бо байдал болза ажыл-агыйларын удуруткучуларында, зооветеринариянын тускай эртемчилеринде, райкөдөө ажыл-агый инспекцияларында кыштаглаашкына белеткелди доозар талазы-биле тодартып хемчеглерин дүрүн аларын неген турар.

Мал чениннин кыдык куралымы-биле кышкы ужуражып турарын билш алыр төлөөсө, колхоз, союкко буруунда белеткелтинген сизен, савап, сизес болгаш будук-букур чениннин хемчегин тодартып дерек. Апаз үндүлзэн, алыг-агыл малдарга, фермаларга болгаш чылым

тарда чаа кажаалар туттунмаан, өртин кажааларын септөөрин ордатадып өгөлзөн.

Кажаа-хораз иштинге төгер 1500 тонна кургак едекти бөлүп, оваллаан, ол ажыл ам-даа үргүчүлөр турарар. «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг, «Хорум-Даг» колхозтар ол ажылды багай организастап турар.

Колхозтарын хой нуруузунда малдын семиртилгени өнн болган. Ол чорук чайгы үеде тайга оларын организастып, чөн ажылаачындан болган. Мындыг болса-даа «Октябрь 30 чылы», «Хорум-Даг» колхозтарында чамдык кадарчылар тайгаже хойну ордаташканында шээр малдын семиртилгени багай бөоп турар. Июнь ай эгезинде «Октябрь 30 чылы» колхозтун хойжулар хурамында түптү хой кадарчылары серини тайгалда өттүтү-сизенин ордараже организастыг үерини бир үн-биле шиптирлзэн. Мылангы кадарчылар Умер-оол, Саандык, Бавуу олар тайгалаш каген, хойлары аажок семирзөөн, а Баян-Таланын кургак шынаанынга чайлаан Чаган-оол, коммунист Доржу болгаш Байлак Санчы, Кежик Майнай, Мөнгө, Эренчия оларын кадарган хойларынын семиртилгени багай болган. Бо болза колхозта партия организастаанынын секретары эш Кызын-оолдун харысалга чок чорутулан болган.

Мал ажылында чедикшикнин шиптирлээр кадарчылар амдырал-чүртталашканын таарымчалык байдалды тургузары өргөжөк чугула турбуке, чамдык колхозтарда мал кадарчыларында байдал багай. Самар-дык өглерде чурттап оран хой урут-дарыгымг малчынарнын «Хорум-Даг», «Кызыл тараачын» болгаш өске-даа колхозтардан көрүп болур. Инчангаш сорулга чүу дык, малчынар ортузунга политкжизиндигелди амдыларын: беседаларын, илеткелдерин, лекцияларын калбар-тыр болгаш кино, концерт көргүзөр ажылды улам-на өскөндөр, мал ажылында кижилерге бүтү-ле таарымчалык байдалды тургузар, оларын өки чүртталга бакынарны-биле хандырып, урут-дарынын школага каара түдөр.

Чөөн-Хемчик районунд көдөө ажыл-агыйнын ажыл-ишчилери 7 чылдын ийги чылынын бүтү салдырган сорулгаларын чедикшиктер-биле доозар дээш кыштаглаашкына белеткелди организастыг чорудуп, Октябрьнын социалисттик Улуг революциянын 43 чыл өннга ут-куштур социалисттик чарыштар улам-на калбаа-биле көдүрлүп үен болгаш хүлээлгелерин алдарымы-биле күөсүдир шыдаарлар.

К. ДИЛГИЖЕН,
СЭКП райкомунун секретары.

Тес-Хем районун «Ан-Эриг» колхозунун кыштагаларында 40 кажаалар септелген, артка 19 кажааларын септелгенин чорудуп турар. Солаан-оол, Улаан-оол, Лана буттарынын кажааларын септеп, көрженин коптарып, кажаа иштинге төгер едекти бөлүп алган. Мызынды эш Ланаа 3 инек кажаанын септеп, 64 тонна едекти бөлүп алган. Оон мыай агы үеде 200 тонна сизен кыштагаларда дуржуртунган. Оң иштинде 120 тонна сизени

сүт-бараан фермазында чедирген.

Улуг-Хем районун «Х Улуг хурал» колхозунда кыштаглаашкына белеткел өки чоруп турар. Чаа турдуларын тудур, өртин кажааларын, чүртталга бакынарнын септелгенин кылып турар. Колхозтун № 1 хой фермазында 700 баш хой кирер бир чаа кажааны амжалта кжирген, малчынарга бир бакынын тудуп берген. Ол мышка № 2 хой фермазында бир кажааны туткан. Баян-Кол оорунда өки өт-

КЫШ КЕЛГЕН

Тыванын чамдык черлеринде хар дүжүп, соок хат сымладыр хадип турар аларган. Кыштын дүжүп кел чылдары ол.

Фотограф С. Фединистовтуу.

сизенин черде 800 баш хой турар кажаалын кол тууду доозулаган. Ам сонга, хаалганын кылып турар. Ол чаа кыштагда малчынар чурттаар бакын бар.

Улуг Октябрьнын байырлаанынга күш-ажылчы чедикшикнерди ужуражыр дээш, колхозтун малчынары социалисттик чарышты калбаркан ажылдап турар. Байырлаага чедир 32 кажааны септеп чыгыларын бөдөп турарлар.

К. ОЙДУП-ООЛ.

Түңнел чүну көргүзүп турарыл

Чоокта чаа өрткөп өвүр районунд өнн активинин чөвүлөк хуралы көдөө ажыл-агый талазы-биле социалисттик чарыштын үшкү кварталда түнөөдөрүн дугайында айтырыгын чуугаалашкан.

Район чеди чылдын ийги чылынын 9 айларында социалисттик хүлээлгелерин багай өвөө күөсеткен. Районга ниятизи-биле хой бүрүзүгө онааштыр 2 кг 450 грамм дүктү кыргаан, өрткөн чылдын бо үезинге чедир инек санында 960 кг сүтү сагганынга удур бо чылдын 1042 кг-нын саап алган. Колхозтар октябрь эгезинге чедир дүктү бүдүреринин планын — 82,1 хуу, күрүнеге садар хүлээлгенин 105 хуу, сүтү бүдүреринин планын—78 хуу, садарынн хүлээлгенин — 93 хуу күөсеткен.

Өвүржүлөр Октябрьнын Улуг байырлаанынга күш-ажылчы чедикшикнер-биле ужуражыр дээш көдүрүлүп үнгөн. «Торгалыг» колхоз баштаар черинин даргазы эш Мирчин, партия организастаанынын секретары эш Кежил-оол) хой бүрүзүгө 2 кг 759 грамм дүктү кыргаан, күрүнеге дүк садар хүлээлгенин 102,2 хуу күөсеткен. «Коммунистче орук» колхоз хой санында 2 кг 581 грамм дүктү кырганышпаан, дүк садар хүлээлгенин 102,5 хуу күөсеткен. Район күрүнеге айт садарынн хүлээлгенин үшкү кварталда 80,5 хуу күөсүдир турар. «Кызыл тук» колхоз күрүнеге сүт садарынн чыл хүлээлгенин үшкү кварталда 115 хуу, «Коммунистче орук» колхоз — 102 хуу азы чыл дургузунда хүлээлгенин хуусаа бетинде күөсүдир шыдаан.

«Торгалыг» колхозтун хойжуу эш Седип бир хойлан 4 кг 720 грамм, эш Бюрбжаал—4 кг 420 грамм дүктү кыргааннар. «Коммунистче орук» колхозтун инек кадарчы эш Хурен-оол 82 инектин 82 башаанын, «Кызыл тук» колхозта эш Бүргүт 65 инектин 65 башаанын менди өстүргөн. Ол колхозта саанчы

Чылыг кажаа, арбын чен херек

Тес-Хем районунд Самагалдай көдөө Советинин элчегинд сессиязында «Чодураа» колхозта мал кыштаглаашкынын дугайында чуугаалашкан.

Илеткелчи, колхозтун зоотехниги Серен-оол ордарларын малчынарнын шилин ап турарында үлгелерди аргаларын онаалап медегелзэн. Хурагаларын узушкунун өй-шаанда чо'руткан, оларын кадарар кадарчыларын амжалтап бжыгылаан, чамдык дагларга кыштаар хой кадарчыларына артык кажааларын кылып берген.

Илеткелчи бодунун илеткелдинге четпестерин илерзедигенин кичээлгенин колдаткан. Кажааларын чылыг септелгелери кылынымаан. Сарат, Хүлер-оол оларын кажааларынын эгелери ужал четкен, кыры каап дүшкен. Төп сүт-бараан фермазында улуг инек кажааны ам-даа дөвөрчөк, оон иштинге мал кирер арга чок, малга штыт. Чамдык малчынарнын турттаар бакынарнын бааза-биле доктааткан онаалдарын додур болгаш аажыр күөсеткени дээш күш-чүнеринге, ажал төлөверинге немелде шилчилгелер база шаанналар дээш мышка өртүтү дөвөрчөк хемчеглерин ажыл-агый бүрүзүгө ажылаары өргөжөк чугула.

Малчынарнын культурулг хандырылганын доктаамал сагыш салыр, оларын созунар-биле хандырылганын, беседаларын оларга чорудар, кызыл булунаарын, культура баазаларын, библиотекаларын белеткелзөр, херетледик чугула бараанын сөөртүп чедирер, медицина дууламчынын көргүзөр хемчеглерин ийги черге салып болбас.

Эрткен кыштын аар-берге уржуу тургажок, областык хой-хый малчынары бейжк көргүзүлгелерин чедип алган. 50 ажыл хойжулар 100 хой бүрүзүгө 100—120 хураганын ап, бүтүн доруктуган. Чижээ, Чаа-Хөл районун «Найрал» колхозунда Х. Байлаа 100 хойдан-на 120 хураганын, Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунда М. Сөгүбей—115 хураганын, Бай-Тайга районун «Найрал» колхозунда Д. Иргит — 113 хураганын камгалап алган болгаш оон-даа өске. Ол мышка хой бызаа өстүргөн кадарчылар болгаш бызаа ажаалчылары бисте хөй.

Бистин сорулгасын чүу дык, келер кыштын чугула бүтү малды баш санын камгалап алыр өвөө, харын өөц продуктулуун беддери болур.

П. УШАКОВ,
областык көдөө ажыл-агый эргеленин кол зоотехниги.

өш Удүтте инек бүртүзүдөн 1601 кг сүтү саап алган.

Район сизен белеткелдеринин планын 103,3 хуу, сиздөстү—103,4 хуу күөсеткен, мал ченин белеткелдер талазы-биле өки ажылдаш, СЭКП обкомунун, облуктускомун районнар араанын шилдерин кызыл тутун чаалап алган, бжыкж тутуп турар. «Коммунистче орук» колхоз (даргазы эш Шаалы, партия организастаанынын секретары эш Амбылан) мал ченин белеткелдеринин планын, күрүнеге өт, сүт, дүк садар талазы-биле социалисттик хүлээлгенин аажыр күөсеткен, СЭКП обкомунга болгаш облуктускомга рапорттаан.

Чедикшикнер-биле чергелештир ажыл-агыйларда четпестерин хурал медегелзэн. Колхозтар мылмыстыг бола малдын баш санын өстүреринин планын 94,9 хуу, хойнуун — 93 хуу, өшкүнүн — чүгө 87,3 хуу күөсеткен. Малдын чаш төлүдүн баш санын менди өстүрери чедип алдынымаан. 100 инекке онааштыр 78 бызаа, түс хойлан чүгө 69 хурагал, 100 өшкүдөн 63 амай алдыныган. Хораз малдын санын өрткөн чылдынмында хөй болган. Колхозтарнын баштаар черлери, партия эге организастаанын малдын баш санын өстүреринче болгаш продуктулуун бейктеринче ам-даа кошкак кичээлгел салып турар. Малдын уксаанын өскөндөр, чайгы семиртилгенин четпес организастаатынган.

Колхозтарнын күрүнеге саткан мылмыстыг бола малдарынын чүгө 8-ин, хойнун 63-жү ортумактан өрү семис күштүг, оон өскелеринин денгизден ортумактан кууд болган. Ноон чылдаганы малдын нияти ажаллашканын кошканды. Колхозтарын удуруткучулары, малчынар, мал ажылынын тускай эртемчилери малды тодур болгаш чылыг кыштагалдырынче бүгү күштерин салырын, мал ажылында чамдык чедикшикнерин бжыгылавышпаан, илерзөө четпестерин дүргөн чайладырын чөвүлө хурал онаалап медегелзэн.

А. АДЫГЖЫ.

Чамдык Араптан, Содак дээш мышка малчынар тууду-даа сизен кезип албааннар. Кадарчы Шавы кажааларын хооруп, кыштаан арыглап, септен алыр деп бөдөваан-даа, харын өске кыштап беринер деп негелде кылып турганы шын өвөө.

Колхоз баштаар чери малчынарнын шилин албайн, таварышкан-на кижилерин бо харысалганын ажалга кире шаап аар. Борта бир чижекти кирерге-ле четчир. Эрткен чылдын А. Аралдинге бир кодан ирт хүлээлди берген. Бир ай хире болганда, 12 иртти ис чок чидирген. Аралдини халааш, судка шилчичкен. Ол ирттерин төлөттирген. Бо чылдын баз-ла Аралдинге бир кодан хураганын хүлээлди бээрге, 17 баш хураганын ис чок чидирген.

Сессияга санал бергенер мал ажылында докудангай, олуттай чоруктары чиди-биле шүгүмчүлзени канчан-даа чөттүг. Кыштаглаашкы белеткелдин талазы-биле колхоз баштаар чери (даргазы эш Биче-оол), мал ажылынын тускай эртемчилери эрткен чылдын биске көргүсүн когаралдык практикамында ам-даа уштунмааннар. «Көдөө Советтин чамдык депутаттары малчынар ортузунге кирбес, оларын амдыралын созуурган көрбестер»—деп, хойжу Хүлер-оол шын шүгүмчүлзөн.

Кыштаглаашкы белеткелдинге четпестерин чайладыр, кыска хуусаа хөй амжалдарын дарый кылыры бүгүнүгү чугула айтырым деп сессиянын киржикчилери санадыан.

Д. ДАВАА.

Эптежир аргажок байдал

Эркин районунд «Чаа орук» көдөө ажыл-агый эртели бо чылдын мал ченин белеткелдер ажылды кончуг багай чоруткан, октябрь 1-ге чедир сизен белеткелдер планын чүгө 58,2 хуу күөсеткен. Оон-биле чергелештир белеткел алган мал ченин кадалаалы база чегенчиг байдалда турар.

Колхозтун сизен шөүндө 98 са-

раттын кажаалаан, ынчалза-даа, оларын 17-зин мал уруп, сизенин чөй берген. База 10 сараатты шууг кажаалаван, оларын 2-ин шалдык ла мал доо болган. Мал чени белеткелдер планын күөсетип тургаш, мындыг ээ-харысалга чок байдал-биле эптежип болбас.

К. ӨЛЗЕЙ.

Сараттар багай кадалалда

Бижикти-Халда төп сүт-бараан фермазын чоок-кавызында 40 ажыл сараттар бар. Мындыг чоок черде турар мал ченин ажылаарда өлүг-даа болза, агы үеде ол сараттарын мал төчөгөл чип өгөлзөн. Оларын дөү бичелеш, мөңгүдөргө дөмөблөж берген, бирээни

мырындай черде олуртундур барып дүшкөн. «Барлык» союзотун дирекциянын болгаш ферманын үчөгөлчө эш Наксыла-оолду бо байдал дүгүрөтпей турар.

М. БАДЫГАА,
Барын-Хемчик район.

